

**MAQSUD SHAYXZODA VA NAVOIY IJODINING TADQIQI:
ADABIY-TANQIDIY MEROSGA NAZAR**

Sevinch Anvarovna Hasanova

Iqtisodiyot fakulteti,

Transport iqtisodiyoti kafedrası,

ORCID: 0009-0005-6621-3409

Toshkent davlat transport universiteti, Toshkent, O'zbekiston.

elektron pochta: khasanovasevinch7@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqola Maqsud Shayxzodaning Navoiy ijodini tadqiq qilish borasidagi faoliyatini tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda Shayxzodaning Navoiy asarlari haqidagi boy bilimlari, uning ilmiy qarashlari va Navoiyning adabiy merosini yoritishga qo'shgan hissasi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, Shayxzodaning o'z davrida Navoiyshunoslik fanining shakllanishiga qo'shgan ulkan hissasi tahlil etiladi.*

Kalit so'zlar: *Maqsud Shayxzoda, Navoiy, Navoiyshunoslik, adabiy tanqid, ilmiy tadqiqot.*

Аннотация: *Данная статья посвящена анализу деятельности Максуда Шейхзаде по исследованию творчества Навои. В ней рассматриваются богатые знания Шейхзаде творчества Навои, его научные взгляды, его вклад в освещение литературного наследия Навои. Также анализируется большой вклад Шейхзаде в становление науки Навоиведения в его время.*

Ключевые слова: *Максуд Шейхзаде, Навои, навоийоведение, литературная критика, научные исследования.*

Abstract: *This article is devoted to the analysis of the activities of Maqsud Sheikhzadeh in researching the works of Navoi. It examines Sheikhzadeh's rich knowledge of Navoi's works, his scientific views, and*

his contribution to the illumination of Navoi's literary heritage. Also, Shaikhzada's great contribution to the formation of the science of Navoi studies during his time is analyzed.

Key words: *Maqsud Sheikhzadeh, Navoi, Navoi studies, literary criticism, scientific research.*

Kirish

O'zbek adabiyotining yorqin siymolaridan biri Maqsud Shayxzoda nafaqat shoir va dramaturg sifatida, balki adabiy-tanqidiy merosni o'rganishda ham katta hissa qo'shgan. Shayxzodaning Navoiy haqidagi ilmiy-tanqidiy maqolalari va tadqiqotlari o'zbek Navoiyshunoslik fanining dastlabki taraqqiyoti uchun mustahkam asos bo'lib xizmat qilgan. Uning Navoiyning adabiy merosiga bag'ishlangan chuqur ilmiy izlanishlari va o'z davridagi etakchi adabiyotshunoslar bilan hamkorligi bu yo'nalishdagi ishlarga ulkan turtki bergan. Ushbu maqolada Shayxzodaning Navoiyshunoslikdagi o'rne, uning ilmiy qarashlari va adabiy tanqidiy faoliyati atroflicha yoritiladi.

Asosiy qism:

Maqsud Shayxzoda va Navoiy ijodiga qiziqishining shakllanishi

Maqsud Shayxzoda o'zbek tilini mukammal o'rganib, adabiyotning nazariy hamda amaliy asoslarini puxta egallagandan keyin Alisher Navoiy ijodini chuqur tadqiq etishga kirishdi. 1930-yillarning oxirida u Toshkent pedagogika institutida faoliyat boshladi. Aynan shu davrda Navoiyning 500 yillik yubileyiga tayyorgarlik ishlari olib borilayotgan edi. Shayxzoda buyuk shoir merosi haqida bildirgan chuqur va asosli fikrlari bilan nafaqat talabalar, balki professor-o'qituvchilarning ham e'tiborini qozondi. Mashhur tilshunos Tesha Salimov ham

Shayxzodaning keng ilmiy saviyasi va nazariy bilimlarini alohida ta'kidlagan.

Navoiy ijodini o'rganishdagi ilmiy yondashuvi

Shayxzoda o'zining ilmiy-tanqidiy izlanishlarida Navoiy asarlaridagi mavzular, g'oyalar va badiiy obrazlarni chuqur tahlil qilishga katta e'tibor qaratdi. 1938–1941-yillar davomida u Navoiy ijodiga bag'ishlangan bir qator maqolalar e'lon qildi. Jumladan, “Klassik adabiyotimizning ulug' siymosi”, “Navoiyda ayol obrazi”, “Navoiy – vatanparvar”, “Navoiy ijodida folklor motivlari” kabi ilmiy ishlari shu davr mahsulidir. Ushbu maqolalarda Shayxzoda Navoiyning she'riyati, poetik xususiyatlari hamda uning davr uchun dolzarb bo'lgan g'oyalari haqida yangi ilmiy qarashlarni ilgari surdi.

Navoiyshunoslikka qo'shgan hissasi

Maqsud Shayxzoda o'z maqola va risolalari orqali Navoiyshunoslik fanining rivojlanishiga katta hissa qo'shdi. U Navoiy asarlaridagi vatanparvarlik, ilm-ma'rifatga da'vat va insonparvarlik g'oyalarini keng targ'ib qildi. Shu sababli Shayxzoda o'z davrida Navoiyshunoslik sohasining yetakchi tadqiqotchilaridan biri sifatida tanildi. Ayniqsa, uning “Genial shoir” (1941) risolasi hamda boshqa ilmiy ishlari bu yo'nalishdagi dastlabki muhim ilmiy manbalardan biri sifatida e'tirof etiladi.

Xulosa va takliflar:

Maqsud Shayxzoda Navoiy ijodini o'rganish orqali o'zbek adabiy tanqidiga yangi nafas olib kirdi. Uning Navoiyshunoslikdagi ilmiy qarashlari va tadqiqotlari bu sohaning rivojlanishi uchun mustahkam poydevor yaratdi. Shayxzoda nafaqat ulug' shoirning ijodiy merosini yoritdi, balki uning ijodiy olami orqali o'z davridagi yosh olimlarga va kelajak avlodlarga ilmiy manba bo'lib xizmat qiluvchi asarlarni qoldirdi.

Shu sababli Shayxzoda nafaqat shoir, balki Navoiyshunos sifatida ham o'zbek ilm-fan tarixida alohida o'rin egallaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Каримов Наим. Мақсуд Шайхзода. Тошкент: Фан, 2009.
2. Салимов Теша. “Навоий ижоди ҳақида илк таҳлиллар”. Тошкент, 1941.
3. Шайхзода М. “Гениал шоир”. Тошкент: Ўқитувчилар нашриёти, 1941.